

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Соколенко Анни Сергіївни на тему
«Відновлення трудового потенціалу регіонів в санаторно-курортних
комплексах»,

представленої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка

Актуальність теми дисертації

Розвиток українського суспільства визначається якісними та структурними зрушеннями у вітчизняній економіці, підвищенням ролі регіонів, розвитком місцевого самоврядування, реформуванням багатьох сфер життя суспільства і, насамперед, сфери охорони здоров'я. При цьому важливим індикатором глибини ринкових перетворень, їх соціальної спрямованості слугуватиме стан трудового потенціалу, ефективність його використання й розвитку у регіонах країни.

Аналіз сучасних реалій соціально-економічного розвитку регіонів України засвідчує наявність глибокого протиріччя між потребами у прискоренні економічного зростання і можливостями таких зрушень з огляду на погіршення кількісно-якісних характеристик трудового потенціалу регіонів, незадовільний стан його формування та реалізації упродовж останніх років. Зростання рівня виробничого травматизму і захворюваності, соціальної незахищеності багатьох осіб, які працюють у секторах економіки в регіонах України вимагає рішучих дій щодо відновлення трудового потенціалу. Виникла нагальна потреба у науковому пошуку шляхів вдосконалення інструментів відновлення трудового потенціалу регіонів. Особливої уваги у зв'язку з цим потребують санаторно-курортні комплекси.

Санаторно-курортна діяльність є важливою складовою системи охорони здоров'я і відіграє провідну роль у побудові та збереженні трудового потенціалу. Роль і значення санаторно-курортних комплексів в соціально-економічному розвитку регіонів України полягає як у величезних її можливостях у справі підтримання, зміцнення та відновлення здоров'я нації. Розвиток санаторно-

курортних комплексів в регіонах України має бути спрямований на реалізацію положень Конституції України та законів України щодо забезпечення доступної та кваліфікованої медичної допомоги громадянам. Наведені аргументи доводять виняткову актуальність обраної теми дисертаційної роботи Соколенко Анни Сергіївни.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертацію виконано відповідно до плану наукових досліджень Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова в рамках держбюджетної науково-дослідної роботи «Сучасні технології управління міським і регіональним розвитком (ДР № 0107U000025), а також науково-дослідницької роботи за темою «Регулювання соціально-економічного розвитку міського комплексу: теорія, методологія, практика (ДР № 0113U000575). Актуальність теми підтверджується також і тим, що дисертаційна робота виконана у відповідності до плану науково-дослідних робіт і тематики держбюджетної теми кафедри туризму і готельного господарства Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова за темою «Інноваційні процеси розвитку індустрії туризму: теорія, методологія, практика» (ДР № 0114U005034). Автором, зокрема, розглянуто стратегічне управління розвитком санаторно-курортних комплексів регіонів, сформовано базові положення в сфері регуляторної політики розвитку санаторно-курортних установ.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформованих у дисертації

Ознайомлення зі змістом дисертації і автореферату Соколенко А.С. дає підстави стверджувати, що наукові положення, висновки і рекомендації, що містяться у них, належним чином обґрунтовані і достовірні. Обґрунтованість та достовірність отриманих здобувачем результатів, висновків та рекомендацій забезпечується коректним опрацюванням положень сучасної економічної теорії,

наукових розробок зарубіжних і українських вчених щодо відновлення трудового потенціалу регіонів в санаторно-курортних комплексах. У роботі використані загальнонаукові, спеціальні та міждисциплінарні методи дослідження, вона має цілісну логіко-структурну схему.

Грунтовність та послідовність викладення матеріалу дисертаційної роботи визначається її метою та завданнями. Узагальнення теоретико-методичних положень та розробка науково-практичних рекомендацій з питань відновлення трудового потенціалу регіонів в санаторно-курортних комплексах дозволили автору отримати низку науково-практичних результатів, які становлять наукову новизну та практичну цінність дисертаційного дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження

У сукупності наукова новизна результатів дисертаційної роботи полягає у подальшому розвитку теоретичних, методичних і прикладних аспектів пошуку інструментів для відновлення трудового потенціалу регіонів в санаторно-курортних комплексах. До основних положень дисертації, які містять наукову новизну, належать наступні.

1. Удосконалено понятійно-термінологічний апарат, який включає поняття стан здоров'я, трудовий потенціал, система оздоровлення, результати економічної діяльності, його сформовано за принципом побудови герменевтичного кластера. В основу покладено поняття капітал здоров'я. Всі поняття поєднані взаємозв'язками. Означене створило теоретичне підґрунтя підвищення трудового потенціалу і корисного вкладу працездатного населення в економіку регіону.

2. Удосконалено та розширено сутнісний зміст і базові складові системи знань з «економіки здоров'я», як наукового напрямку розширення знань щодо природи, ролі і ефекту використання людського капіталу і його різновиду «трудоного потенціалу». Сформовано рекомендації з позицій ефективності підтримки в нормативному стані здоров'я працюючих, а саме: керівників, спеціалістів, робочих. Їх реалізація дозволить сформувати механізм розподілу

витрат на оздоровлення за критеріями: віддачі у виробництві та забезпечити отримання соціального ефекту.

3. Отримали розвитку теоретико-концептуальні положення щодо розбудови регіонального санаторно-курортного комплексу. Передбачається врахування взаємовпливу трьох потенціалів: стану здоров'я, потужностей оздоровлення і ресурсно-рекреаційної бази регіону. Такий підхід дозволить зберегти трудовий потенціал регіону.

4. Розвинуто методичний підхід до відновлення трудового потенціалу в системі санаторно-курортних закладів. Запропоновано та доведено доцільність зменшення порогу втомлюваності і укріплення здоров'я за умов розподілу терміну щорічної відпустки на дві частини. Практичне впровадження не лише сприятиме росту продуктивності праці, але й допоможе рівномірно навантажити на протязі року заклади санаторно-курортного комплексу.

5. Отримав розвитку методичний підхід до оцінювання результатів оздоровлення населення. Він ґрунтується на результатах сучасних психофізіологічних досліджень процесу праці і втомлюваності від роботи. Його реалізація дозволяє уточнити методику розрахунків ефекту у виробництві від оздоровлення в санаторно-курортних закладах.

6. Розвинуте моделювання процесу управління розвитком системи оздоровчих закладів. Модель сформовано за допомогою логіко-структурного моделювання, вона включає операційно-технологічні процедури й розширену за межі статистики інформаційну базу. Апробація отриманих результатів на практиці дозволила довести доцільність розрахункового інструментарію.

Теоретична цінність і практична значущість отриманих наукових результатів

Цінність наукових результатів дисертації полягає у подальшому розвитку теоретико-методичних положень і висновків, які збагачують економічну науку та практику регіонального управління з питань відновлення трудового потенціалу регіонів в санаторно-курортних комплексах, зокрема

цінність мають:

— понятійно-термінологічний апарат, який включає поняття стан здоров'я, трудовий потенціал, система оздоровлення, результати економічної діяльності;

— сутнісний зміст і базові складові системи знань з «економіки здоров'я», як наукового напрямку розширення знань щодо природи, ролі і ефекту використання людського капіталу і його різновиду «трудового потенціалу»;

— теоретико-концептуальні положення щодо розбудови регіонального санаторно-курортного комплексу.

Розроблені у ході виконання дисертаційної роботи методичні положення, використано в у практичній роботі Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 04-23/3940 від 31.10.2017 р.). Окремі положення використані в учбовому процесі в Харківському національному університеті міського господарства імені О.М. Бекетова при викладанні навчальних дисциплін (довідка про впровадження № 05-458 від 07.11.2017 р.).

Повнота викладення наукових положень, висновків та рекомендацій в опублікованих працях

Науково-методичні положення, висновки та практичні рекомендації, а разом з ними і основні положення наукової новизни, достатньо повно викладені, опубліковано 20 наукових праць, серед них: 8 статей у наукових фахових виданнях України та 1 стаття у зарубіжному науковому виданні на англійській мові, 11 тез доповідей у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій (1 з них - зарубіжна конференція на англійській мові, 1 - в м. Харкові, на англійській мові). Можна зробити висновок, що кількість, якість та обсяг наукових праць, опублікованих автором, відповідають рівню і вимогам до кандидатських дисертацій, а сам її зміст за тематичною спрямованістю і сутністю відповідає спеціальності 08.00.05 – розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертаційна робота має традиційну відносно дисертацій економічного спрямування, структуру: вступ, три розділи, висновок, список використаних джерел, додатки. Роботі властиві науковий стиль подання матеріалу, зміст її викладено з дотриманням чіткої логічної послідовності. Автореферат дисертації в повній мірі відображає та розкриває зміст основних положень та висновків дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи в цілому достатній рівень розробки теоретико-методичних і науково-практичних положень, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій Соколенко Анни Сергіївни, необхідно відмітити, що до змісту роботи є певні зауваження, а деякі її положення носять дискусійний характер.

1. Слід було більш докладно розкрити зв'язки між змістом поняття «здоров'я» економіки, соціумом та регіональною політикою, стор. 15-17 дисертації, адже потребує розкриття його роль у людському капіталі.

2. Не в повному обсязі розкрито причини зміни чисельності економічно активного населення по регіонам України за останні роки, табл. 1.1, стор. 23-25.

3. У роботі не виокремлено категорію економічно активного населення, у яких щорічна відпустка регламентована строками і періодом її оформлення (наприклад, науково-педагогічний персонал).

4. Слід було визначити, яке ж саме місце займає Україна у наведеній динаміці загальних суспільних витрат на охорону здоров'я у структурі ВВП серед країн світу, табл. 2.1.

5. Слід було докладно зупинитись на структурі механізмів і методах стимулювання розвитку санаторно-курортних установ в Харківському регіоні, стор. 88-89.

6. Дискусійним є виокремлення роботодавців від бізнесу у загальній моделі управління трудовим потенціалом регіону, рис. 3.1.

Незважаючи на певні зауваження, дисертаційна робота здобувача Соколенко Анни Сергіївни справляє позитивне враження. Її можна охарактеризувати як завершену наукову працю, у якій розв'язується важлива науково-прикладна задача відновлення трудового потенціалу регіонів в санаторно-курортних комплексах, що в свою чергу, забезпечить збільшення трудового потенціалу держави.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Соколенко Анни Сергіївни за змістом та якістю розкриття теоретико-методичних та науково-практичних положень предметної сторони наукового дослідження повною мірою відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Обрану тему дослідження необхідним чином розкрито, поставлену мету досягнуто, завдання, що ставилися у роботі – в цілому виконано.

Таким чином, дисертаційна робота за своїм змістом відповідає пп. 9, 11, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 № 567 (зі змінами), а її автор – Соколенко Анна Сергіївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 — розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

Доцент кафедри
міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Львівського національного економічного
університету імені Семена Кузнеця,
кандидат економічних наук

1992
Перепелюкова
[Signature]

[Signature]
О. В. Перепелюкова

03.08.2013
10 09 [Signature]